

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยในการประกอบธุรกิจผลิตไฟฟ้าของกลุ่ม ปตท.

จัดทำโดย นายชาญศิลป์ ตรีนุชกร
รหัส ๖๓๐๘๑๑

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๘
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยในการประกอบธุรกิจผลิตไฟฟ้าของกลุ่ม ปตท.

นายชาญศิลป์ ตรีนุชกร^๑

บทนำ

หากกล่าวถึงหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการหนึ่งที่สำคัญคือความเสมอภาค ซึ่งอาจแยกได้เป็น

- ความเสมอภาคทางการเมือง ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกัน
- ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ประชาชนทุกคนต้องไม่ถูกกีดกันในการประกอบอาชีพ การประกอบกิจการต้องเป็นไปอย่างเสรีเป็นธรรมไม่มีการผูกขาดทางการค้า
- ความเสมอภาคทางโอกาส บุคคลสามารถจะได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาลและการให้บริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจเป็นหัวข้อที่มีการหยิบยกขึ้นมาอ้างในความพยายามขัดขวางไม่ให้บริษัทผลิตไฟฟ้าซึ่งมีบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ถือหุ้นอยู่ ๒๒% เข้าซื้อหุ้นเพื่อขยายกิจการโรงไฟฟ้าในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และพาดพิงไปถึงการห้าม ปตท. เปิดร้านขายกาแฟเมซอน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) แปรรูปมาจากการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ยังคงดำเนินภารกิจเช่นเดียวกับการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยในการจัดหา จัดซื้อ และจำหน่ายปิโตรเลียม เพื่อความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ จึงจัดเป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ แต่การดำเนินธุรกิจทุกอย่างของ ปตท. ต้องปฏิบัติตามระบบกฎหมายเอกชนมาตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๔

ตลอดระยะเวลากว่า ๔๐ ปี ปตท. ได้ลงทุนก่อสร้าง โรงแยกก๊าซธรรมชาติ โรงกลั่นน้ำมัน และโรงงานปิโตรเคมีจำนวนมากในพื้นที่ตำบลมาบตาพุด จังหวัดระยอง การปฏิบัติการของโรงงานเหล่านี้ต้องอาศัยไฟฟ้าเป็นเชื้อเพลิงสำคัญในการเดินเครื่องจักร ที่ผ่านมา ปตท. และโรงงานอื่นๆ ในนิคมอุตสาหกรรมใกล้เคียงได้อาศัยซื้อไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หรือมีหน่วยผลิตไฟฟ้าเล็กๆ ของแต่ละโรงงานเอง

^๑ ประธานกรรมการบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

อดีตรองประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นโยบายของรัฐบาลกว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา เปิดให้เอกชนสามารถผลิตไฟฟ้าใช้เองได้ แต่ถ้าจะขาย ต้องขายไฟฟ้าเข้าระบบสายส่งของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) หรือ การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) เท่านั้น โดยมี Regulator คือ คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) เป็นผู้กำกับดูแล และที่ผ่านมาก็มีเอกชนจำนวนกว่า ๑๕๐ แห่ง เป็นผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ ซึ่งมีทั้งขนาดเล็กมาก (VSPP) ขนาดเล็ก (SPP) และขนาดใหญ่ (IPP)

ผลจากนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดเสถียรภาพของไฟฟ้า เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศ ชุมชนที่ต้องการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศสามารถผลิตไฟฟ้าได้เองโดยใช้พลังงานจากธรรมชาติ ทั้งในรูปของ Biomass, Bio Gas, Solar, Wind, และ Hydro ทดแทนการนำเข้าน้ำมันเตา ดีเซล ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นผลดีต่อสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม ไฟฟ้าที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม โรงกลั่น และโรงแยก จำเป็นต้องมีความมั่นคง สม่าเสมอ ตลอด ๒๔ ชม./วัน ๓๖๕ วัน/ปี เพราะหากเกิดเหตุไฟฟ้าดับที่โรงงานใดโรงงานหนึ่ง หรือที่หน่วยผลิตใดหน่วยผลิตหนึ่งจนเครื่องจักรต้องหยุดเดิน จะเกิดผลกระทบต่อเนื่องไปยังระบบการผลิตของหน่วยผลิตอื่นๆ หรือ โรงงานอื่นๆ ไปตลอดสายการผลิต มูลค่าความเสียหายที่เกิดจากไฟฟ้าดับในแต่ละครั้งอาจสูงนับร้อยล้านบาท และกระทบต่อความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาความสม่าเสมอของไฟฟ้า กลุ่ม ปตท. จึงนำหน่วยผลิตไฟฟ้าของแต่ละโรงงานของบริษัทในเครือมารวมกัน จัดตั้งเป็นบริษัท โกลบอล เพาเวอร์ ซินเนอร์ยี จำกัด (มหาชน) (GPSC) ซึ่งเป็นแนวทางที่เอกชนหลายรายทำกันในหลายนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศและทั่วโลก

ต่อมา เพื่อให้การบริหารจัดการการผลิตไฟฟ้าในนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุดมีประสิทธิภาพ คล่องตัว และมีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์มากขึ้น ประกอบกับผู้ประกอบกิจการโรงไฟฟ้าอีกแห่งหนึ่งในนิคมมาตาพุดต้องการขายหุ้นเพื่อถอนตัวออกจากธุรกิจนี้ GPSC จึงเสนอซื้อหุ้นของโรงไฟฟ้างดังกล่าวจากผู้ประกอบการเดิม

GPSC เข้าเจรจาดำเนินการและทำข้อตกลงซื้อขายหุ้นกับเจ้าของเดิมจนเรียบร้อย ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจในเรื่องนี้ที่ได้รับ แต่กลับถูกร้องเรียนจากบุคคลที่สาม ว่าเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อหลักการค้าเสรีในแนวทางประชาธิปไตย จนนำไปสู่การตัดสินของคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานในครั้งแรก ไม่อนุญาตให้ GPSC ดำเนินการซื้อหุ้นโรงไฟฟ้างดังกล่าว

กระแสการเปลี่ยนแปลงระบบการค้าไปสู่เสรีนิยมสูงขึ้นตามลำดับ เอกชนเริ่มมีเงินทุนและความรู้ที่จะลงทุนในธุรกิจใหญ่ โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภคมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันในสภาวะที่เศรษฐกิจมีปัญหา สภาพการคลังของประเทศไม่สามารถให้งบประมาณสนับสนุนภารกิจทุกอย่างของทุกหน่วยงานได้อย่างครบถ้วน หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่มีความจำเป็นที่จะต้องหารายได้ ทั้งเพื่อสนับสนุนการดำเนินการของตนเอง และเพื่อแก้ปัญหาการให้บริการแก่สาธารณชนได้มากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาให้ชัดว่าการหารายได้ของหน่วยงานภาครัฐนั้น จะสามารถดำเนินการอย่างไร หรืออย่างน้อยเพียงใด จึงจะจัดว่าอยู่ภายใต้ระบบประชาธิปไตย

รายงานฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาการนำหลักการแข่งขันโดยเสรี ซึ่งเป็นหลักการแนวคิดประชาธิปไตย มาวิเคราะห์ว่ากลุ่ม ปตท. มีความชอบธรรมในการประกอบธุรกิจไฟฟ้าหรือไม่

เนื้อหา

ในเดือนกันยายน ๒๕๖๑ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และอดีตรัฐมนตรีว่าการคณะกรรมการนโยบายพรรคประชาธิปัตย์ ได้เสนอความคิดเห็นต่อสาธารณะโดยสื่อสังคมออนไลน์ และต่อมาก็ได้นำเสนอเรื่องดังกล่าวต่อนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่า การที่กลุ่มบริษัท ปตท. โดย บริษัทโกลบอล เพาเวอร์ ซินเนอร์ยี จำกัด (มหาชน) หรือ GPSC ซึ่งเป็นบริษัทลูกที่บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ถือหุ้นอยู่ในสัดส่วนร้อยละ ๒๒.๕ จะเข้าซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ในชื่อบริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) (GLOW) ในสัดส่วนร้อยละ ๖๙ ของหุ้นทั้งหมด อันจะส่งผลให้ GPSC มีกำลังการผลิตไฟฟ้ารวมประมาณเกือบ ๕,๐๐๐ เมกะวัตต์ และจะกลายเป็นผู้ผลิตไฟฟ้าลำดับที่ ๕ ของประเทศ อาจทำให้การแข่งขันในธุรกิจการผลิตไฟฟ้าถูกบิดเบือน และจะเป็นการละเมิดหลักการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ในมาตรา ๗๕ บัญญัติห้ามมิให้รัฐแข่งขันกับเอกชนในการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ อีกทั้งบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เองได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งมีภารกิจที่เจาะจงให้ต้องทำธุรกิจปิโตรเลียมเท่านั้น การดำเนินการซื้อหุ้นดังกล่าวจึงอาจจะขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังให้ความเห็นต่อไปว่า การทำธุรกิจร้านกาแฟเมซอนของกลุ่ม ปตท. ก็ขัดกับมาตรา ๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ที่มุ่งจะให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และไม่ประสงค์ที่จะให้ผู้มีทุนขนาดใหญ่ โดยเฉพาะองค์กรของรัฐมาแข่งขันทำธุรกิจเอกชนด้วย

เพื่อเป็นการทำความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักประชาธิปไตยในการดำเนินธุรกิจ จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องและไม่บิดเบือน เกี่ยวกับการแข่งขันโดยเสมอภาคภายใต้ระบบเศรษฐกิจเสรี รวมทั้งบทบาทและสถานะของ ปตท. ในฐานะที่เป็นรัฐวิสาหกิจที่เป็นบริษัทมหาชน อันจะนำไปสู่ข้อสรุปว่า กลุ่ม ปตท. สามารถเข้าไปประกอบกิจการในธุรกิจไฟฟ้าได้หรือไม่

หลักการห้ามรัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจแข่งขันกับเอกชนตามรัฐธรรมนูญ

หลักเกณฑ์ในเรื่องการห้ามรัฐเข้าประกอบกิจกรรมในทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน อันเป็นหลักพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี (Capitalism) ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนและมีผลบังคับอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยกำหนดไว้ในมาตรา 87 ว่า “รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ่มครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค”

ในบริบทของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีที่เริ่มมีการประกาศรับรองชัดเจนโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมีการบัญญัติรับรองสืบเนื่องมาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน องค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี จะต้องมีการยืนยันหลักการสำคัญสามประการโดยครบถ้วนตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจนี้ ได้แก่

๑. หลักการรับรองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชน (Private Property)
๒. หลักการรับรองเสรีภาพในการประกอบการ หรือเสรีภาพการประกอบอาชีพ (Freedom of Enterprise)
๓. หลักการที่รัฐจะต้องทำให้กลไกของตลาดมีการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม (Competitive Market)

ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ในบทบัญญัติมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ได้รับการปรับปรุงให้กระชับมากขึ้น โดยกำหนดว่า

“มาตรา ๗๕ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและของประเทศ รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ”

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนี้ เห็นได้ชัดถึงบทบาทหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำให้กลไกของตลาดมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม กล่าวคือ รัฐจะต้องดูแลบริหารจัดการให้กลไกของตลาดดำเนินไปตามปกติ โดยการทำให้อุปสงค์และอุปทานเป็นตัวกำหนดกลไกการผลิตและการแลกเปลี่ยนสินค้าที่ผลิตได้ รวมทั้งดูแลไม่ให้เอกชนรายใดรายหนึ่งมีอำนาจครอบงำเหนือตลาด อันเป็นการเอาเปรียบผู้ประกอบการรายอื่น

เหตุที่มีการเน้นย้ำบทบาทหน้าที่ของรัฐที่จะไม่เข้าไปแทรกแซงการแข่งขันเสรี เป็นเพราะการที่รัฐโดยรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรของรัฐเข้าไปประกอบการแข่งขันกับเอกชนในกิจการทางเศรษฐกิจย่อมอยู่ในฐานะได้เปรียบ เนื่องจาก

๑. มีทุนที่ไม่จำกัด หากขาดทุนก็สามารถนำเอาภาษีที่เก็บจากภาคประชาชนและเอกชนที่เป็นคู่แข่งมาเพิ่มทุนหรือสนับสนุนการดำเนินการได้
๒. มีอำนาจมหาชน คือมีสิทธิออกกฎ ระเบียบ ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่การดำเนินงาน
๓. ได้รับเอกสิทธิและสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานของรัฐ

การที่รัฐมีทุนไม่จำกัดและมีอำนาจไม่จำกัดที่จะออกกฎหมายบังคับให้ผู้ประกอบการเอกชนต้องปฏิบัติตาม เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่หน่วยงานของรัฐที่เข้าไปประกอบกิจการนั้นๆ นับเป็นอันตรายต่อ

การแข่งขันในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี รัฐจึงต้องดำเนินการภายใต้หลักความเสมอภาค คือจะต้องไม่เอาเปรียบเอกชนผู้ประกอบการนั้นและจะต้องประกอบกิจการในลักษณะและเงื่อนไขอย่างเดียวกับเอกชน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ในบทบัญญัติมาตรา ๗๕ ได้ตีความภายใต้ “หลักการแข่งขันอย่างเสมอภาค” คือ รัฐหรือนิติบุคคลมหาชนจะต้องประกอบกิจการนั้นในลักษณะที่เท่าเทียมกันและไม่มีข้อกำหนดใดที่ให้ประโยชน์หรือเอาเปรียบเอกชนรายอื่นด้วย

กิจการทางเศรษฐกิจที่ต้องใช้การลงทุนสูง มีเอกชนเพียงน้อยรายที่จะสามารถลงทุนได้ อีกทั้งยังเป็นกิจการเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทั้งประเทศ เช่น กิจการสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา พลังงานนั้น รัฐมีความจำเป็นต้องลงทุนเอง จึงมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อไม่ให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ โดยแยกหน่วยงานออกและจัดตั้งเป็น “องค์การของรัฐ” มีสถานะเป็นนิติบุคคล เพื่อประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ แยกต่างหากจากส่วนราชการที่เป็นกระทรวง ทบวง กรม เรียกว่า “รัฐวิสาหกิจ” และต่อมาได้มีพัฒนาการเพื่อให้เป็นการแข่งขันโดยเสมอภาคภายใต้ระบบเศรษฐกิจเสรีอย่างแท้จริง โดยการแยกหน่วยดำเนินการออกไปเป็นนิติบุคคลเอกเทศ ไม่อยู่ในโครงสร้างราชการอันเป็นองคาพยพของรัฐ และไม่ให้นิติบุคคลเอกเทศที่มีรัฐเป็นเจ้าของทุนส่วนใหญ่นั้นมีสิทธิพิเศษ มีอำนาจมหาชน หรือได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมากกว่าเอกชนรายอื่นที่ประกอบกิจการอย่างเดียวกัน รวมไปถึงการรับรู้ผลกำไรหรือการขาดทุนของตนเองโดยไม่พึงพวงประมาณแผ่นดินจากรัฐ

รัฐวิสาหกิจเหล่านี้มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน ซึ่งรูปแบบองค์กรของรัฐในลักษณะนี้ เรียกว่า รัฐวิสาหกิจในรูปแบบบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน เป็นกิจการที่รัฐมีความเป็นเจ้าของเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของทุน เป็นรูปแบบการดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจที่ไม่ขัดแย้งกับหลักพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี โดยเฉพาะในเรื่องหลักการแข่งขันโดยเสรี ทั้งในประเด็นเรื่องการที่รัฐจะต้องไม่เข้าแข่งขันในทางเศรษฐกิจเอง และทั้งหลักการแข่งขันโดยเสมอภาคให้มากที่สุด โดยตัวอย่างของรัฐวิสาหกิจประเภทนี้ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย การบินไทย ปตท. การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) และ อสมท. เป็นต้น

สถานะและบทบาทของ ปตท. ในการดำเนินกิจการภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี

ปตท. ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ตามที่ได้มีการตราพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย โดยรวมองค์การเชื้อเพลิงและองค์การก๊าซธรรมชาติแห่งประเทศไทยเข้าด้วยกันเป็น “การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย” และในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้เข้าสู่กระบวนการแปลงสภาพเป็นนิติบุคคล โดยมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่

อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่งผลให้ ปตท. เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนแยกขาดต่างหากจากรัฐ เป็นองคาพยพในการดำเนินวิสาหกิจของรัฐ เป็นเพียงนิติบุคคลที่มีความเป็นอยู่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยมีรัฐ (กระทรวงการคลัง) เป็นผู้ถือหุ้นข้างมาก

ปัจจุบัน ปตท. มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด และตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การดำเนินธุรกิจอย่างเดียวกันกับเอกชนที่ประกอบกิจการทำนองเดียวกัน ดังนั้น ปตท. จึง

เข้าดำเนินการภายใต้หลักการแข่งขันเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันโดยเสมอภาคกับเอกชนรายอื่นๆ

นอกจากนี้ จากหลักเกณฑ์การเป็นบริษัทจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด ปตท. มีขอขบัตถุประสงค์ใหม่ของตนภายใต้สถานะของการเป็นบริษัทมหาชน จำกัด ซึ่งขอขบัตถุประสงค์ที่จดทะเบียนไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จำนวน ๔๐ ข้อ ครอบคลุมไปถึงการดำเนินธุรกิจหลายด้าน ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดเฉพาะในธุรกิจปิโตรเลียมหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกัน ตามที่ผู้กล่าวอ้างไว้โดยเข้าใจผิดโดยอ้างจากพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งถูกยกเลิกไปแล้ว กฎหมายนั้นใช้บังคับเฉพาะแต่ในช่วงก่อนแปรรูป โดยหนังสือบริคณห์สนธิที่จดทะเบียนไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้ระบุวัตถุประสงค์ของบริษัท ซึ่งเป็นนิติบุคคลเอกชนในการดำเนินกิจการเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้าไว้ อย่างชัดเจนในข้อ ๑๕ และ ข้อ ๑๖ และถือได้ว่าเป็นขอขบัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนี้ตามหลักเกณฑ์ทางกฎหมายดังนี้

(๑๕) ประกอบกิจการเกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า น้ำและไอน้ำ ซึ่งหมายความรวมถึงการซื้อ ขาย สำรวง พัฒนา จัดหา รับจ้าง แปรสภาพ วางแผน สร้าง ตรวจสอบ วิเคราะห์ วิจัย ออกแบบ ติดตั้ง ผลิต จัดให้ได้มา จัดส่ง บำรุงรักษา สะสม สำรอง ประมูล รับเหมา ก่อสร้าง ซ่อมแซม นำเข้า ส่งออก และดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า น้ำ และไอน้ำ แหล่งพลังงาน อันได้มาจากธรรมชาติ แสงแดด แร่ธาตุ พลังงานปรมาณู หรือเชื้อเพลิงอื่นๆ ที่ส่งเสริมกิจการที่เกี่ยวกับกิจการพลังงานไฟฟ้า น้ำ และไอน้ำ

(๑๖) ประกอบกิจการโรงไฟฟ้าทุกประเภท อาทิ โรงไฟฟ้าพลังความร้อน โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม โรงไฟฟ้าพลังน้ำ โรงไฟฟ้าพลังปรมาณู และโรงไฟฟ้าอื่นๆ ทุกประเภท รวมถึงระบบผลิตและจ่ายไฟฟ้า เครื่องกำเนิดไฟฟ้า สายส่งไฟฟ้า และสิ่งอันเป็นวัสดุอุปกรณ์ของโรงไฟฟ้านั้นๆ

ดังนั้น การกล่าวอ้างถึงพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่กำหนดให้ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จะต้องทำธุรกิจเฉพาะที่เป็นกิจการปิโตรเลียมและกิจการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น จึงไม่สอดคล้องกับสถานะบริษัทตามวัตถุประสงค์ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ และในหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่ได้จดทะเบียนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เนื่องจากเป็นการอ้างอิงถึงการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย อันเป็นองค์การของรัฐบาลที่ไม่มีตัวตนอีกต่อไปแล้ว และอ้างอิงไปถึงกฎหมายที่ยกเลิกไปแล้ว

หลักประชาธิปไตยในการเข้าดำเนินการธุรกิจไฟฟ้าของกลุ่ม ปตท.

สถานการณ์พลังงานโลกปัจจุบัน มีแนวโน้มใช้พลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และทดแทนเชื้อเพลิงจากฟอสซิล ปตท. จึงต้องปรับตัว เพิ่มการให้บริการเชื้อเพลิงที่มาจากพลังงานไฟฟ้าตอบสนองความต้องการพลังงานของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การตั้ง ปตท. เพื่อที่จะ

รักษาความมั่นคงทางพลังงาน ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่เพียงพอ หรือความขาดแคลนในเรื่องการผลิตพลังงานไฟฟ้าในอนาคตอันใกล้

บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ผลิตและจำหน่ายไฟฟ้า และเป็นเอกชนรายใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ ให้บริการด้านสาธารณูปโภคแก่ภาคอุตสาหกรรม โดยประกอบธุรกิจในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายใหญ่ (IPP) และธุรกิจโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมและไอน้ำ (Cogeneration) ในขณะที่โรงไฟฟ้าส่วนใหญ่ดำเนินการในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก (SPP) ภายใต้โครงการผู้ผลิตไฟฟ้ารายเล็ก

ธุรกิจหลักของ GLOW คือการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าให้แก่ กฟผ. รวมถึงการผลิตและจำหน่ายไฟฟ้า ไอน้ำ น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม (Processed Water) และน้ำเย็น (Chilled Water) ให้แก่ลูกค้าอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมใกล้เคียง และเขตประกอบการอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์ค อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

GLOW เริ่มดำเนินธุรกิจในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ และปัจจุบันมีโรงไฟฟ้าหลัก (Production Facility) ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก จังหวัดระยอง และชลบุรี และมีโรงไฟฟ้าพลังน้ำในจังหวัดอัตตะปือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ปตท. จัดตั้งบริษัท โกลบอล พาวเวอร์ ซินเนอร์ยี จำกัด (มหาชน) หรือ GPSC และเริ่มเข้าสู่ธุรกิจผลิตไฟฟ้าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ (ไม่ได้เริ่มประกอบกิจการเมื่อมีการเสนอซื้อหุ้นของ GLOW ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑) โดยก่อนที่ GPSC จะเข้าถือหุ้น GLOW มีกำลังผลิตไฟฟ้าติดตั้งทั้งสิ้น (Installed capacity) ตามสัดส่วนการถือหุ้นรวม ๒,๘๘๕ เมกะวัตต์ จัดเป็นอันดับ ๔ ของบริษัทผลิตไฟฟ้าในประเทศไทย

การที่ GPSC เข้าถือหุ้น GLOW มีวัตถุประสงค์หลักเนื่องจาก GLOW เป็นบริษัทเป้าหมายที่ตรงตามเกณฑ์และกลยุทธ์ของบริษัท GPSC ดังนี้

๑. เพื่อให้ GPSC มีสถานะเป็น Flagship ในธุรกิจไฟฟ้าที่แท้จริงของกลุ่ม ปตท.
๒. มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น เร่งอัตราการขยายธุรกิจ
๓. สามารถรองรับและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลและของกลุ่ม ปตท. ภายใต้แผนพัฒนาโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)
๔. ลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน ลดค่าใช้จ่ายเชื้อเพลิงจากการจัดสรรกำลังการผลิต ลดต้นทุนด้านการบริหารจัดการอะไหล่ ประมาณการเบื้องต้น ๑๕,๐๐๐ ล้านบาท
๕. GPSC จะสามารถให้บริการลูกค้าอุตสาหกรรมด้วยคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น ลดความเสี่ยงในการสูญเสียความไม่พร้อมของสาธารณูปโภค

GPSC เข้าซื้อหุ้น GLOW จากบริษัท Engie Global Developments B.V.) ทางตรงและทางอ้อม จำนวนรวมทั้งสิ้น ๑,๐๑๐,๙๗๖,๐๓๓ หุ้น คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๑๑ ของหุ้นที่ออกจำหน่ายแล้วของ GLOW ในราคาซื้อขายหุ้นละ ๙๖.๕ บาท คิดเป็นเงินจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๙๗,๕๕๙ ล้านบาท

โดยที่ ปตท. ได้ทำหนังสือลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ ไปยังตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ว่าที่ประชุมคณะกรรมการบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีมติสนับสนุน GPSC ในการเข้าทำธุรกรรมการค้าได้มาซึ่งหุ้นในบริษัท โกลว์ พลังงาน จากนั้น GPSC ได้ทำหนังสือไปยังตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๑ แจ้งมติที่ประชุมคณะกรรมการบริษัท เกี่ยวกับการเข้าซื้อหุ้น การทำข้อเสนอซื้อหลักทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน) รวมทั้งอนุมัติให้ GPSC ออกหุ้นกู้ทั้งในและต่างประเทศวงเงินรวมไม่เกิน ๖๘,๐๐๐ ล้านบาท

ในแง่สัดส่วนการผลิตพลังงานไฟฟ้า ปตท. ถือหุ้น GPSC เพียง ๒๒.๕% ของทุนจดทะเบียน จึงไม่ได้รับการผูกขาดในกิจการไฟฟ้า ปัจจุบัน GPSC มีกำลังการผลิตอยู่ที่ประมาณ ๑,๙๔๐ เมกะวัตต์ และเมื่อถือหุ้น GLOW กำลังการผลิตของ GPSC จะเพิ่มมาอยู่ที่ ๔,๘๓๕ เมกะวัตต์ หรือ ๑๐% ของกำลังการผลิตไฟฟ้ารวมทั้งประเทศ และจะอยู่ในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่ลำดับที่ ๓ ของกลุ่มบริษัทเอกชนที่ผลิตไฟฟ้าในประเทศไทย ไม่นับรวม กฟผ. ซึ่งเป็นผู้ผลิตไฟฟ้าในภาครัฐที่มีกำลังผลิตไฟฟ้าสูงสุด และหากรวม กฟผ. ก็จะมีอยู่อันดับที่ ๕ ของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และพิจารณาเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตและเปลี่ยนแปลงผู้ขออนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้าตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้แจ้งเป็นหนังสือต่อ GPSC ว่า กกพ. มีมติไม่เห็นชอบให้ GPSC รวมกิจการกับ GLOW โดยเหตุผล ๒ ประการ

ประการแรก ผู้ประกอบการธุรกิจปิโตรเคมีในเครือซีเมนต์ไทยในนิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออกและนิคมอุตสาหกรรมผาแดง ซึ่งใช้กำลังไฟฟ้าจากการผลิตและระบบจำหน่ายของ GLOW มีความกังวลว่ากลุ่ม ปตท. ซึ่งประกอบธุรกิจปิโตรเคมีเช่นเดียวกัน แต่ใช้พลังงานไฟฟ้าจากการผลิตของ GPSC จะเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการในบริษัท GLOW ด้วย อันอาจจะเกิดความขัดแย้งทางธุรกิจ กกพ. จึงเห็นว่าผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวไม่สามารถหลีกเลี่ยงไปใช้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคซึ่งมีกำลังผลิตไม่พอเป็นการทดแทนได้

ประการที่สอง กกพ. ให้เหตุผลว่าการควบรวมดังกล่าวมีผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุนจากต่างประเทศ เพราะจะทำให้เกิดผลกระทบต่อการแข่งขันในการให้บริการพลังงานในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออกและผาแดง และยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างประเทศในเรื่องการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรมของประเทศไทยโดยรวมได้

จากนั้น GPSC จึงประสานงานกับ กกพ. อย่างต่อเนื่อง และได้ยื่นอุทธรณ์ รวมทั้งคำขออนุมัติ อีก ๒ ครั้ง ดังนี้

- ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ GPSC ยื่นอุทธรณ์ต่อ กกพ. โดยเสนอแนวทางมาตรการเยียวยาว่า กกพ. สามารถออกคำสั่งให้ GPSC ดำเนินการตัดจำหน่ายโรงไฟฟ้าในพื้นที่ที่ กกพ. กังวลว่ามีการลดการแข่งขันได้ และ GPSC ยินดีที่จะปฏิบัติตาม
- ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ กกพ. มีมติยกอุทธรณ์คำร้องของ GPSC และยังคงไม่เห็นชอบให้รวมกิจการ เนื่องจากยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องการลดการแข่งขันในพื้นที่ที่กังวล

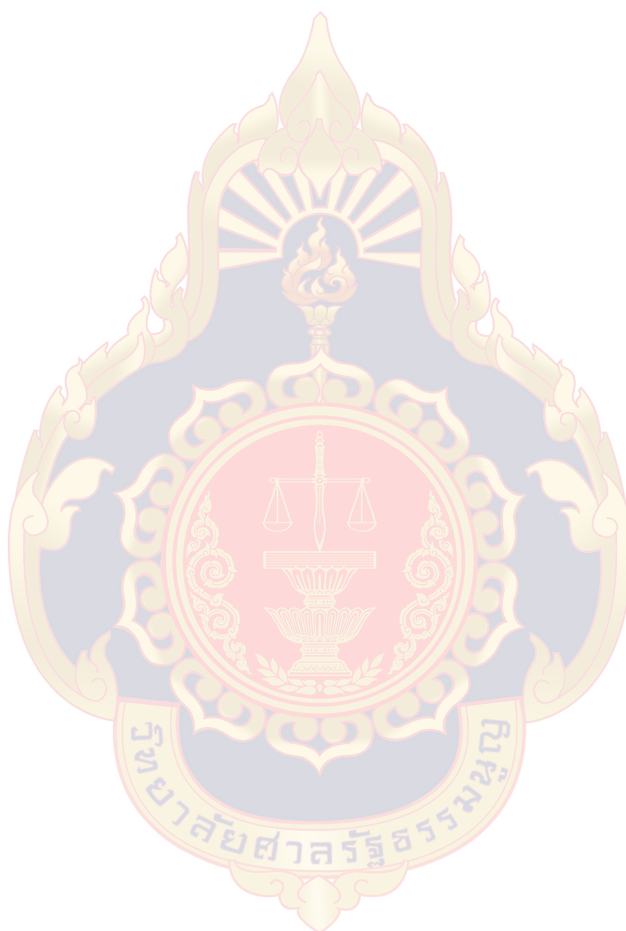
- ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ GPSC จึงได้ดำเนินการยื่นคำขออนุมัติอีกครั้ง โดยเสนอว่าจะเข้าซื้อหุ้นโกลว์ฯ โดยไม่มีโรงไฟฟ้า SPP-1 พร้อมเงื่อนไขแนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมกับลูกค้าอุตสาหกรรม
- ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ กกพ. ลงมติเห็นชอบให้ GPSC ควบรวม GLOW โดยมีเงื่อนไขคือต้องขายบริษัท โกลว์ เอสพีพี ๑ จำกัด ก่อนควบรวม และกำหนดเงื่อนไขแนบท้ายสัญญา ๑๑ ข้อ เพื่อไม่ให้มีการควบรวมกิจการที่ก่อให้เกิดการผูกขาด

สรุป

จากการศึกษาหลักการแข่งขันโดยเสมอภาคภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ซึ่งเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของหลักประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าการเข้าดำเนินการกิจการธุรกิจผลิตไฟฟ้าของกลุ่ม ปตท. นั้น ไม่ได้เป็นการขัดต่อหลักประชาธิปไตย และไม่ได้เป็นการขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญใดๆ ทั้งสิ้น โดยมีหลักเหตุผลดังนี้

๑. การกล่าวอ้างถึงพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่กำหนดให้บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จะต้องทำธุรกิจเฉพาะที่เป็นกิจการปิโตรเลียมและกิจการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เนื่องจากการอ้างอิงถึงการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย อันเป็นรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีตัวตนอีกต่อไปแล้ว และอ้างอิงไปถึงกฎหมายที่ยกเลิกไปแล้ว เพราะปัจจุบัน ปตท. เป็นบริษัทจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ และประโยชน์ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔
๒. ในส่วนของข้อสังเกตว่าการเข้าซื้อกิจการ GLOW ของ GPSC จะนำไปสู่การผูกขาดในธุรกิจไฟฟ้า ข้อเท็จจริงได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า เมื่อถือหุ้น GLOW กำลังการผลิตของ GPSC จะเพิ่มมาอยู่ 10% ของกำลังการผลิตไฟฟ้ารวมทั้งประเทศ และจะอยู่ในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่ลำดับที่ 3 ของกลุ่มบริษัทเอกชนที่ผลิตไฟฟ้าในประเทศไทย ไม่นับรวม กฟผ. ซึ่งเป็นผู้ผลิตไฟฟ้าในภาครัฐที่มีกำลังผลิตไฟฟ้าสูงสุด และหากรวม กฟผ. ก็จะถูกจัดอันดับที่ 5 ของประเทศ นอกจากนี้ การเข้าซื้อกิจการธุรกิจไฟฟ้าของกลุ่ม ปตท. นั้นได้ดำเนินการกระบวนกรขั้นตอนต่างๆ เฉกเช่นเดียวกับผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนรายอื่นๆ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วกว่า ๒๐ ปี หากได้มีสิทธิพิเศษ หรือข้อยกเว้นใดๆ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้กล่าวอ้างมีเจตนาซ่อนเร้น หรือต้องเสียผลประโยชน์ใดต่อการเข้าซื้อกิจการ GLOW ของ GPSC หรือไม่ อีกทั้ง กกพ. เองก็เป็น Regulator ที่จะต้องพิจารณาให้เป็นไปตามนโยบายและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย
๓. GPSC เป็นบริษัทเอกชนที่มี ปตท. เป็นผู้ถือหุ้นเพียงประมาณร้อยละ ๒๒ การดำเนินการธุรกิจของ GPSC จึงไม่เข้าข่ายเป็นองค์กรของรัฐที่เข้าไปแข่งขันกับเอกชน และ GPSC ไม่มีสถานะได้เปรียบใดๆ ทั้งเรื่องเงินทุน อำนาจมหาชน สิทธิพิเศษ กฎระเบียบ เอกสิทธิ์ หรือสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานรัฐ

จากการมีสถานะเป็นบริษัทเอกชนเต็มตัวของ GPSC และความมุ่งมั่นของ GPSC ในการประกอบธุรกิจอย่างสุจริตและเป็นธรรมนี้ GPSC จึงมีสิทธิและสมควรรับการคุ้มครองในการดำเนินธุรกิจอย่างเสรีตามหลักประชาธิปไตย จากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลภาครัฐทุกหน่วยงานเช่นกัน

บรรณานุกรม

1. พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒
2. สุรพล นิติไกรพจน์, ศ.ดร. “การห้ามมิให้รัฐประกอบกิจการทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษา การซื้อหุ้น GLOW และธุรกิจกาแฟเมซอนของกลุ่ม ปตท.”, พิมพ์ครั้งที่ ๑, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พฤศจิกายน ๒๕๖๑, ๖๕ หน้า.
3. พระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๑, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 95, ตอนที่ ๑๕๒ ก ฉบับพิเศษ (28 ธันวาคม ๒๕๒๑)
4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
5. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๐๙, ตอนที่ ๔๓ (๘ เมษายน ๒๕๓๕)
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐
7. พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๔๒
8. พระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ และประโยชน์ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ , ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๑๘, ตอนที่ ๘๖ ก (๓๐ กันยายน ๒๕๔๔)
9. พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ , ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๑๘, ตอนที่ ๘๗ ก (๓๐ กันยายน ๒๕๔๔)
10. หนังสือบริคณห์สนธิ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔
11. คำสั่งของศาลปกครองสูงสุดในคดีหมายเลขแดงที่ พ. ๓๕/๒๕๕๐
12. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐
13. พันธกิจของ ปตท. <https://www.pttplc.com/th/About/About-Ptt/Vision-Mission-Values.aspx> วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓